

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА МАРКЕТИНГУ ТА ТУРИЗМУ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол засідання
РЯВО ННІУ
№ 4 від 02.02.2024

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол засідання
Вченої ради ННІУ
№ 7 від 16.02.2024

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО
ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ
КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОПІ «МАРКЕТИНГ», ОС «МАГІСТР»
ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 07 «УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 075 «МАРКЕТИНГ»
УСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ**

КИЇВ 2023

УДК 379.85+338.48

Методичні рекомендації щодо виконання та захисту кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти ОПП «Маркетинг» ОС «Магістр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 075 «Маркетинг» усіх форм навчання/ укл. А.В. Балабаниць, О.О. Чуприна, І.О. Аракелова, В.І. Токарева. Київ: МДУ, 2023. 45 с.

Методичні рекомендації щодо виконання та захисту кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти спеціальності 075 «Маркетинг» (ОПП «Маркетинг») складено на підставі «Положення про кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти в Маріупольському державному університеті», ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення, освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти.

Методичні рекомендації містять загальні вимоги до структури та змісту кваліфікаційних робіт, оформлення кваліфікаційних робіт, підготовки до захисту, а також орієнтовну тематику, критерії оцінки знань здобувачами вищої освіти під час захисту кваліфікаційних робіт.

Укладач: А.В. Балабаниць, д.е.н., професор; О.О. Чуприна, д.е.н., доцент; Аракелова І.О., к.е.н., доцент; Токарева В.І., д.держ.упр., професор.

Відповідальний за випуск: О.О. Чуприна, д.е.н., доцент

Рецензенти: д.е.н., професор кафедри менеджменту та фінансів Маріупольського державного університету Омельченко В.Я.

к.е.н., доцент кафедри маркетингу та туризму Маріупольського державного університету Рібейро Рамос О.О.

Затверджено на засіданні кафедри маркетингу та туризму Маріупольського державного університету (протокол № 2 від 18.09.2023)

© Балабаниць А.В., Чуприна О.О., Аракелова І.О., Токарева В.І.,
© Київ, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	8
ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	11
ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	16
ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	22
ЛІТЕРАТУРА.....	28
ДОДАТКИ.....	29

ВСТУП

Кваліфікаційна робота — це самостійне наукове дослідження на актуальну тему, що характеризується новизною та глибокою обізнаністю автора в обраній проблемі, критичністю аналізу. Кваліфікаційна робота повинна характеризуватися застосуванням фактичного матеріалу зі сфери маркетингової діяльності та належним рівнем науково-теоретичного обґрунтування, адже підсумовує теоретичну та практичну підготовку за освітньою програмою підготовки магістрів. Під час виконання роботи випускник повинен показати, що він опанував необхідні теоретичні знання та набув умінь їх практичного застосування в конкретних умовах, володіє методами та методиками проведення дослідницької роботи.

Кваліфікаційна робота є формою атестації здобувачів вищої освіти, що забезпечує діагностику набутих ними програмних компетентностей та результатів навчання, які необхідні для виконання відповідних професійних обов'язків. Виконання і захист кваліфікаційної роботи є формою атестації здобувачів освітнього ступеня «магістр». Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 1 липня 2014 року, атестація - це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти. Атестація здійснюється відкрито і гласно. Атестація осіб, які здобувають ступінь магістра, здійснюється екзаменаційною комісією, до складу якої, відповідно до положення про екзаменаційну комісію (затвердженого вченою радою закладу вищої освіти), можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань.

На підставі виконаної кваліфікаційної роботи та її публічного захисту екзаменаційна комісія приймає рішення про присвоєння випускнику освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 075 «Магістр».

Методичні рекомендації розроблені у відповідності до вимог Стандарту вищої освіти з підготовки фахівців за другим (магістерським) рівнем вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 075 «Маркетинг» та призначені для надання допомоги здобувачам вищої освіти (ЗВО) у виконанні кваліфікаційної роботи згідно до чинних стандартів України та містять основні вимоги, які висуваються до змісту та оформлення кваліфікаційної роботи, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Виконання і захист кваліфікаційної роботи є завершальним етапом навчання у закладі вищої освіти, формою державної атестації випускників.

Кваліфікаційна робота виконується студентом в індивідуальному порядку під керівництвом наукового керівника на основі поглибленого вивчення чинного законодавства України з питань маркетингової діяльності підприємств, спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, передового досвіду з проблеми, яка вивчається, а також результатів проведених здобувачем власних досліджень реального суб'єкту господарювання.

Мета кваліфікаційної роботи – вирішення професійної проблеми, що ґрунтується на комплексному опануванні навчального матеріалу і методів дослідження, послідовного викладення, а також практичного застосування теоретичних знань для вирішення конкретних завдань у вибраному напрямі дослідження.

Як теоретико-прикладне дослідження, кваліфікаційна робота повинна містити глибоке теоретичне осмислення актуальної проблеми, а також обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення маркетингової діяльності суб'єкту господарювання (галузі, або певної території), які обрані об'єктом дослідження, виконані на основі ретельно проведеного аналізу його діяльності.

Кваліфікаційна робота відрізняється більш глибоким рівнем осмислення досліджуваної проблеми або процесів, ґрунтовністю науково-методичного апарату та застосованих в процесі дослідження методів, обов'язковою наявністю елементів наукової новизни отриманих результатів і висновків.

Кваліфікаційна робота є підсумком самостійної індивідуальної навчальної діяльності здобувача у ЗВО, науковим дослідженням, яке підводить підсумки вивчення ним дисциплін, що передбачені навчальним планом підготовки за спеціальністю «Маркетинг» (ОПП «Маркетинг») та проходження виробничої і переддипломної практик.

Вона спрямована на опанування наступних компетентностей:

- здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в сфері маркетингу в професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність виявляти ініціативу та підприємливість;
- здатність розробляти проекти та управляти ними;
- володіння загальною та спеціальною методологією наукового пізнання, застосування набутих знань у професійній діяльності;
- здатність логічно і послідовно відтворювати та застосовувати знання з найновіших теорій, методів і практичних прийомів маркетингу;
- здатність коректно інтерпретувати результати останніх теоретичних досліджень у сфері маркетингу та практики їх застосування;
- здатність застосовувати творчий підхід до роботи за фахом;
- здатність до діагностування маркетингової діяльності ринкового суб'єкта, здійснення маркетингового аналізу та прогнозування.
- здатність обирати і застосовувати ефективні засоби управління маркетинговою діяльністю ринкового суб'єкта на рівні організації, підрозділу, групи, мережі.
- здатність розробляти і аналізувати маркетингову стратегію ринкового суб'єкта та шляхи її реалізації з урахуванням міжфункціональних зв'язків.
- здатність формувати систему маркетингу ринкового суб'єкта та оцінювати

результативність і ефективність її функціонування;

- здатність здійснювати на належному рівні теоретичні та прикладні дослідження у сфері маркетингу;

- здатність застосовувати концептуальні знання у сфері маркетингу, здобуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності в галузі товарної політики;

- здатність до застосування системи методів та алгоритмів управління маркетинговою діяльністю підприємства, прийняття оптимальних маркетингових рішень в умовах формування інформаційної економіки;

- здатність критичного осмислення практичних аспектів та результатів функціонування служб і відділів маркетингу, обґрунтування механізмів та інструментів координації взаємодії елементів для забезпечення якості їх діяльності, володіння навичками оптимізації бізнес-процесів на підприємстві та підвищення ефективності маркетингової діяльності;

- здатність здійснювати маркетингову діяльність на міжнародному рівні.

Кваліфікаційна робота спрямована на формування наступних програмних результатів навчання, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки магістра за спеціальністю 075 «Маркетинг» (ОПП «Маркетинг») у Маріупольському державному університеті:

- знати і вміти застосовувати у практичній діяльності сучасні принципи, теорії, методи і практичні прийоми маркетингу;

- вміти адаптовувати і застосовувати нові досягнення в теорії та практиці маркетингу для досягнення конкретних цілей і вирішення задач ринкового суб'єкта;

- планувати і здійснювати власні дослідження у сфері маркетингу, аналізувати його результати і обґрунтовувати ухвалення ефективних маркетингових рішень в умовах невизначеності;

- вміти розробляти стратегію і тактику маркетингової діяльності з урахуванням крос-функціонального характеру її реалізації;

- презентувати та обговорювати результати наукових і прикладних досліджень, маркетингових проектів державною та іноземною мовами;

- вміти підвищувати ефективність маркетингової діяльності ринкового суб'єкта на різних рівнях управління, розробляти проекти у сфері маркетингу та управляти ними;

- вміти формувати і вдосконалювати систему маркетингу ринкового суб'єкта;

- розуміти сутність та особливості застосування маркетингових інструментів у процесі прийняття маркетингових рішень;

- обґрунтовувати маркетингові рішення на рівні ринкового суб'єкта із застосуванням сучасних управлінських принципів, підходів, методів, прийомів;

- використовувати методи маркетингового стратегічного аналізу та інтерпретувати його результати з метою вдосконалення маркетингової діяльності ринкового суб'єкта.

- здійснювати діагностування та стратегічне й оперативне управління маркетингом задля розробки та реалізації маркетингових стратегій, проектів і програм;

- управляти маркетинговою діяльністю ринкового суб'єкта, а також його підрозділів, груп і мереж, визначати критерії та показники її оцінювання;

- збирати необхідні дані з різних джерел, обробляти і аналізувати їх результати із застосуванням сучасних методів та спеціалізованого програмного забезпечення;

- володіти основами методології проведення наукових досліджень: розробляти основні види анкет, ставити цілі дослідження, проводити аналіз та інтерпретацію результатів дослідження та оточуюче середовище у оптимальну відповідність;

- володіти навичками цілісного підходу до аналізу проблем, приймати нестандартні рішення, вирішувати проблемні ситуації;

- розробляти маркетингові стратегії, оцінювати стратегічні наслідки управлінських рішень, з погляду фази життєвого циклу ринку; приймати ефективні маркетингові рішення;

- застосовувати методи аналізу маркетингового середовища та приймати ефективні маркетингові рішення; знаходити нові ринкові можливості та розробляти заходи щодо запобігання ринковим загрозам, в тому числі і на міжнародному рівні;

- представляти досліджуваній об'єкт у вигляді моделі. Застосовувати методи і прийоми моделювання для вирішення наукових задач.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- систематизація, закріплення, розширення науково-теоретичних і практичних знань з обраного напрямку дослідження;

- проведення всебічної діагностики ситуації із застосуванням сучасного інструментарію;

- розробка та оцінювання альтернативних підходів до розв'язання визначених проблем;

- обґрунтування запропонованих рішень з використанням ситуаційного аналізу;

- розвиток творчих здібностей та закріплення набутих навичок самостійної роботи при розв'язанні конкретних фахових завдань;

- підготовка доповіді та наочних матеріалів, що передають основний зміст роботи та пропозиції автора, з подальшим їх публічним захистом.

Кваліфікаційна робота має характеризуватися логічністю, доказовістю, аргументованістю і відповідати таким вимогам:

- містити поглиблений аналіз досліджуваної теми, критичний аналіз висвітлення теми дослідження в наукових виданнях;

- містити самостійні дослідження, розрахунки, виконані на ЕОМ;

- містити новизну запропонованих заходів, а також обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення діяльності на базі практичної підготовки;

- мати можливість впровадження результатів дослідження у діяльність підприємства з урахуванням ринкових вимог;

- мати належне оформлення;

- мати всі потрібні супровідні документи;

- бути виконаною і поданою на кафедру в термін, передбачений графіком навчального процесу.

За темою кваліфікаційної роботи здобувачем повинні бути видані не менш однієї статті.

Кваліфікаційна робота є документом, на підставі якого Екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом, приймає рішення про присвоєння відповідної кваліфікації.

Науковими керівниками кваліфікаційних робіт призначаються викладачі університету, які мають науковий ступінь кандидата або доктора наук, вчене звання доцента або професора.

У разі потреби науковий керівник може залучати до консультування окремих розділів роботи фахівців з інших структурних підрозділів Університету, інших закладів освіти, установ та організацій. Навантаження для консультування виділяється із загального обсягу годин наукового керівника.

Рецензентами кваліфікаційних робіт призначаються висококваліфіковані фахівці підприємств, установ, організації, науково-педагогічні працівники інших закладів вищої освіти (відповідно галузі обраної теми). Склад рецензентів затверджується наказом Університету за поданням завідувачів кафедр за другим (магістерським) рівнем - до 1 березня останнього року навчання.

Відповідальність за матеріал, викладений у кваліфікаційній роботі, порядок використання фактичного матеріалу та іншої інформації під час його виконання, обґрунтованість й достовірність висновків, положень несе здобувач і науковий керівник роботи. У кваліфікаційній роботі не допускається запозичення (плагіат) матеріалу без посилання на автора та джерело інформації.

Кваліфікаційна робота виконується державною мовою. Написання та захист кваліфікаційної роботи іноземною мовою можливе за поданням декана факультету та погодженням ректора.

Кваліфікаційна робота виконується відповідно до Плану виконання кваліфікаційної роботи, що складається випусковою кафедрою і затверджується завідувачем кафедри.

У випадку недотримання встановлених вимог, науковий керівник не пізніше 30 днів до засідання Екзаменаційної комісії (далі – ЕК) із захисту кваліфікаційної роботи надає інформацію щодо стану (відсотка) її виконання до директорату.

Кваліфікаційна робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, написана без дотримання затвердженого плану, не містить елементів наукового пошуку, матеріалів конкретного дослідження теми на реальному підприємстві, обґрунтованих пропозицій та зовнішньої рецензії - до захисту не допускається.

ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота виконується на основі поглибленого вивчення чинного законодавства України з питань діяльності організацій, спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, передового досвіду з проблеми, яка вивчається, а також результатів проведених здобувачем вищої освіти власних досліджень реального об'єкта.

Основні етапи виконання кваліфікаційної роботи:

1. Вибір теми і об'єкта дослідження, затвердження теми.
2. Розробка завдання на кваліфікаційну роботу, складання календарного плану виконання.
3. Опрацювання літературних джерел і складання плану роботи.
4. Збирання фактичного матеріалу під час виробничої та переддипломної практик на об'єкті дослідження.
5. Написання теоретичного розділу, його літературне та технічне оформлення.
6. Збирання та обробка емпіричного матеріалу, де проводиться дослідження.
7. Написання аналітичного розділу, його літературне та технічне оформлення.
8. Написання рекомендаційного розділу, його літературне та технічне оформлення.
9. Формулювання висновків та пропозицій.
10. Подання науковому керівнику першого варіанта тексту для ознайомлення.
11. Усунення недоліків, урахування рекомендацій, написання остаточного варіанта тексту.
12. Проходження процедури перевірки на наявність авторських запозичень (плагіат) та отримання відповідної довідки.
13. Підготовка відгуку та рецензії.
14. Підготовка до захисту: написання доповіді, підготовка ілюстративного (презентаційного) матеріалу (схеми, графіки, діаграми, таблиці, якщо це потрібно).
15. Публічний захист кваліфікаційної роботи у ЕК.

До виконання кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які успішно склали заліково-екзаменаційну сесію, завершили переддипломну практику та захистили звіт.

Кожному здобувачеві вищої освіти кафедра призначає наукового керівника, який надає науково-методичну допомогу в самостійній роботі над кваліфікаційною роботою. Науковий керівник провадить індивідуальне консультивання, допомагає йому скласти план кваліфікаційної роботи, а також контролює дотримання графіку виконання, перевіряє частини роботи і завершений рукопис, готує здобувача вищої освіти до захисту.

Розподіл кваліфікаційних робіт, відбувається за принципом наступництва наукового керівництва науковою роботою здобувача вищої освіти на попередніх курсах навчання, а також з урахуванням наукових інтересів, які виявлені здобувачем вищої освіти у цей період.

Тема кваліфікаційної роботи повинна бути актуальною, мати теоретичне і прикладне значення, відповідати сучасному стану та перспективному розвитку маркетингу.

Тематика кваліфікаційних робіт розробляється кафедрою маркетингу та туризму, враховуючи перспективні напрями розвитку економіки України та маркетингу, а також відповідність тем державним та приватним договорам-замовленням, тематиці наукових досліджень кафедри, рекомендаціям стейкхолдерів та за поданням гаранта освітньої програми затверджується на засіданні кафедри. Тематика щорічно переглядається та поновлюється з урахуванням новацій у законодавстві, науково-дослідницькій роботі, рекомендацій організацій і установ замовників випускників, ЕК.

Перелік тем кваліфікаційних робіт кожного року оголошується здобувачам. Здобувач обирає тему із оголошеного переліку, але також має право запропонувати свою тему з обґрунтуванням доцільності її розробки.

Основним критерієм при виборі теми роботи є науковий і практичний інтерес здобувача. Передусім це стосується здобувачів, які тривалий час цілеспрямовано працювали над однією чи декількома подібними темами, в тому числі у рамках виконання курсових робіт та індивідуально-дослідних завдань, публікували статті у фахових виданнях, брали участь у роботі наукових гуртків, змагалися у олімпіадах та конкурсах наукових робіт. При виборі теми кваліфікаційної роботи необхідно також враховувати місце проходження практики.

Орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт наводиться у додатку А.

Назва теми повинна бути чіткою, лаконічною та не містити неоднозначного тлумачення. У темі зазначається об'єкт, який досліджується, або за матеріалами якого виконується робота.

Разом із вибором теми визначається об'єкт дослідження.

Кожен здобувач випускного курсу у заяві на ім'я завідувача кафедри маркетингу та туризму, яка є підставою для призначення наукового керівника, зазначає формулювання теми (додаток Б).

Закріплення теми кваліфікаційної роботи, призначення наукового керівника, консультантів (у разі потреби) затверджується наказом МДУ за поданням декана та завідувача випускової кафедри.

Внесення змін та уточнень до тем кваліфікаційних робіт можливе - не пізніше 1 березня першого року навчання.

Зміни затверджуються наказом МДУ, проєкт якого вносить декан факультету на підставі службової записки завідувача кафедри за обґрунтованою заявою здобувача, погодженою з науковим керівником та гарантом освітньої програми.

Протягом місяця після затвердження теми кваліфікаційної роботи розробляється та узгоджується з науковим керівником та консультантом (за потреби), план виконання кваліфікаційної роботи, який затверджується завідувачем випускової кафедри. План може корегуватися, про що робляться відповідні записи у затвердженому варіанті.

Важливим є дотримання основних вимог щодо наукового рівня кваліфікаційної роботи, її змісту, структури, форми викладення матеріалу, а також оформлення.

План виконання кваліфікаційної роботи (додаток В), підписаний науковим керівником і здобувачем вищої освіти, затверджений завідувачем кафедри, при оформленні кваліфікаційної роботи слід розмістити після титульної сторінки.

Порушення здобувачем вищої освіти календарного плану виконання фіксується науковим керівником, який інформує завідувача кафедри.

Кваліфікаційна робота має виконуватися здобувачем вищої освіти у повній відповідності до затвердженого календарного плану. У випадках відставання від графіка здобувач зобов'язаний надати пояснення своєму науковому керівнику або завідувачу кафедри.

На період виконання кваліфікаційних робіт на кафедрі складається графік консультацій наукових керівників, згідно з яким забезпечується систематична співпраця

здобувача вищої освіти і наукового керівника в цьому процесі. Систематичні консультації допомагають у виборі методів дослідження, контролі дотримання вимог до змісту і оформлення кваліфікаційної роботи, своєчасному усуненні відхилень. Оперативне і уважне виконання рекомендацій керівника сприяє своєчасному поданню кваліфікаційної роботи, є запорукою успішного захисту.

У відповідності до календарних етапів, здобувач вищої освіти має надавати роботу частинами на перегляд, а у встановлений графіком кінцевий термін представити завершену кваліфікаційну роботу на перевірку науковому керівникові.

Самостійне виконання кваліфікаційної роботи здобувачем є необхідною умовою підготовки, допуску до захисту роботи в ЕК та присвоєння кваліфікації.

Під несамостійним виконанням кваліфікаційної роботи розуміється плагіат, тобто використання у роботі чужого тексту, опублікованого у паперовому чи електронному виді, без повного посилання на джерело чи з посиланнями, але коли обсяг і характер запозичень ставлять під сумнів самостійність виконаної роботи чи одного з її основних розділів.

Науковий керівник при здійсненні рубіжного контролю підготовки кваліфікаційної роботи здійснює її перевірку на наявність порушення здобувачами правил професійної етики, зокрема плагіату.

Виявлення плагіату є підставою для недопущення керівником кваліфікаційної роботи магістра до захисту.

Керуючись Законом України «Про вищу освіту», Положенням «Про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті» введеного в дію наказом МДУ 28.12.2020 №326 (https://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_osvitnogo_procesu.pdf), Положенням «Про академічну доброчесність в Маріупольському державному університеті» введеного в дію наказом МДУ 28.10.2021 №326 (https://mdu.in.ua/Uceb/normativnye/polozhennja_pro_akademichnu_dobrochesnist_2021.pdf), Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових та навчально-методичних працях науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти МДУ, введеного в дію наказом МДУ 30.11.2020 №302 (https://mdu.in.ua/Uceb/normativnye/polozhennja_pro_zapobigannja_ta_vijavlen_akadem_pl.pdf) всі кваліфікаційні роботи здобувачів, які отримують освітній ступінь магістра, підлягають процедурі перевірки на наявність авторських запозичень (плагіат). Перевірка повинна здійснюватися за допомогою відповідного програмного забезпечення, зокрема Unicheck. Звіт про перевірку на плагіат (або довідка) є обов'язковим документом, що додається до кваліфікаційної роботи.

При прийнятті рішення щодо допуску здобувача до захисту кваліфікаційної роботи, доцільно керуватися наступними показниками (у %) унікальності роботи (або відповідно % збігів):

не менше 80% унікальності (не більше 20% збігів з авторськими текстами) – робота допускається до захисту;

79-65% унікальності (21-35% збігів з авторськими текстами) – робота потребує доопрацювання;

64-50% унікальності (36-50% збігів з авторськими текстами) – робота потребує суттєвого доопрацювання і додаткової перевірки науковим керівником;

менше 50% унікальності (більше 50% збігів з авторськими текстами) – робота не допускається до захисту. У такому разі здобувач недопущений до захисту рішенням кафедр відраховується з університету з одержанням академічної довідки.

Відповідальність за дотримання академічної доброчесності несе здобувач, а контроль здійснює керівник кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота повинна мати рецензію. Рецензент кваліфікаційної роботи:

– отримує від здобувача роботу для рецензування;

– докладно знайомиться з її змістом та графічним матеріалом кваліфікаційної роботи, приділяє увагу науково-технічному рівню розробки, сучасності та раціональності прийнятих

рішень, правильності розрахунків, використанню новітніх технологій, дотриманню вимог державних стандартів тощо. За необхідності запрошує здобувача на бесіду для отримання його пояснень з питань кваліфікаційної роботи магістра;

– готує рецензію на кваліфікаційну роботу.

Зброшурована (макетована в електронному документі) у твердій палітурці кваліфікаційна робота за 2 тижні до дати захисту подається на підпис завідувачу кафедри маркетингу та туризму.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота повинна мати обсяг 120 тис. - 150 тис. знаків (з урахуванням цифр, символів тощо) / 80-100 сторінок.

В загальному обсязі роботи допускається відхилення в межах $\pm 10\%$.

Робота виконується державною мовою за тематикою завдань професійної діяльності та матеріалами реальної організації, обов'язково з елементами наукового дослідження та використанням комп'ютерних технологій, як інструмента дослідження.

Структура: вступ, три розділи (кожен з яких має містити параграфи) – теоретичний, дослідницький (аналітичний) та рекомендаційний, висновки, список використаних джерел, додатки.

Слід зазначити, що треба дотримуватись збалансованої структури роботи, тобто відносної рівномірності за кількістю та обсягами підрозділів у кожному розділі.

Зміст подають на початку кваліфікаційної роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), в тому числі, вступу, висновків, списку використаної літератури, додатків (приклад змісту кваліфікаційної роботи наведено в додатку Г).

У *вступі* обґрунтовують актуальність обраної теми, мету і зміст поставлених завдань, формулюють об'єкт і предмет дослідження, зазначають обраний метод (або методи) дослідження, теоретичну цінність і прикладну значущість отриманих результатів.

Таким чином, вступ – дуже відповідальна частина кваліфікаційної роботи, оскільки він містить усі необхідні кваліфікаційні характеристики наукового дослідження.

Актуальність. Вступ починають з обґрунтування актуальності обраної теми, що є обов'язковою вимогою кваліфікаційної роботи. Актуальність обґрунтовують шляхом критичного аналізу та порівнянням з існуючими підходами до розв'язання наукової проблеми (наукового завдання).

Далі слід сформулювати мету дослідження, якою в загальному випадку є розробка інструментарію вирішення визначеної проблемної ситуації. Наприклад: «розробка шляхів підвищення ефективності маркетингової діяльності підприємства». Потім необхідно конкретизувати завдання (5-6 од.), які будуть вирішуватися відповідно до визначеної мети. Це, як правило, робиться у формі перерахунку (вивчити..., описати..., проаналізувати..., знайти шляхи... та ін.). Формулювати завдання необхідно ретельно, оскільки опис їх розв'язання становить зміст розділів кваліфікаційної роботи.

Обов'язковим елементом вступу є визначення об'єкту і предмету дослідження.

Об'єкт – це явище або процес, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення. (наприклад: «процеси організації діяльності туристичного підприємства»).

Предмет – міститься в межах об'єкту (наприклад, «теоретико-методичні основи організації діяльності туристичного підприємства»).

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне та часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага, оскільки предмет дослідження визначає тему бакалаврської кваліфікаційної роботи.

Методи дослідження є обов'язковими елементами вступу до кваліфікаційної роботи за ОС магістр і необхідною умовою досягнення поставленої мети. Вказують основні методи дослідження, які було використано у роботі для досягнення її мети. Перераховувати їх

необхідно не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитись в логічності та доцільності вибору саме цих методів.

У вступі приводиться коротка анотація нових наукових положень чи рішень, запропонованих здобувачем особисто (наукова новизна отриманих результатів). Необхідно показати відмінність отриманих результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни (вперше розроблено, запропоновано, синтезовано), удосконалено (модифіковано), одержало подальший розвиток.

Практичне значення отриманих результатів. Подаються відомості про практичне застосування одержаних результатів дослідження або рекомендації щодо їх використання. Вказується, на яких наукових з'їздах, конференціях, нарадах доповідалися результати дослідження (апробація результатів роботи). Відзначається, у скількох статтях у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій опубліковані результати кваліфікаційної роботи (публікації).

Обсяг вступу – 3-6 сторінок.

Основна частина кваліфікаційної роботи за другим (магістерським) освітнім рівнем складається з таких розділів: перший розділ – теоретичний; другий розділ – аналітико-дослідницький; третій розділ - інноваційно-рекомендаційний.

У розділах основної частини кваліфікаційної роботи детально розглядаються методика і техніка дослідження, узагальнюються результати. Зміст розділів основної частини повинен точно відповідати темі роботи та поставленій меті і повністю її розкривати.

У першому розділі кваліфікаційної роботи (2-3 параграфи) обґрунтовується теоретична база обраного проблемного питання, подається огляд літературних джерел, нових розробок, опублікованих статистичних даних та іншої інформації, пов'язаної з темою. На основі вивчення наукової, навчально-методичної літератури розкриваються підходи різних авторів до розв'язання проблемного питання.

У цьому розділі подається оцінка діючих законів, постанов, указів та інших офіційно-розпорядчих документів, нормативної та довідкової бази за досліджуванним проблемним питанням. Розкривається власне розуміння цієї бази, визначається необхідність, доцільність окремих документів.

Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та сучасні тенденції предмету дослідження, методичні підходи повинні мати власну позицію автора щодо обраних методів дослідження. Це дає змогу перейти в наступному розділі до конкретного аналітичного дослідження та формування рекомендацій.

Бажано ілюструвати текст графічними матеріалами і схемами, графіками, діаграмами тощо. Обсяг першого розділу має становити орієнтовно 25% від загального обсягу роботи.

Цей розділ кваліфікаційної роботи завершується написанням «Висновків за розділом 1» обсягом до 1 сторінки.

Другий (аналітико-дослідницький) розділ (3 – 4 параграфи) повинен містити:

- загальну характеристику підприємства, аналіз його організаційної структури;
- аналіз фінансових показників діяльності підприємства - відображає фінансові результати господарської діяльності об'єкту роботи. Аналіз виконується на базі дослідження форм фінансової та статистичної звітності підприємства: форми звітності №1 "Баланс підприємства", форми звітності №2 "Звіт про фінансові результати", форми звітності №3 "Звіт про фінансово-майновий стан" та форми звітності №5 "Примітки до річної фінансової звітності";

- аналіз маркетингової діяльності підприємства. Доцільно охарактеризувати конкурентне середовище підприємства, на прикладі якого виконується кваліфікаційна робота; здійснити діагностування його діяльності щодо обраного дослідження, ґрунтовний аналіз маркетингової проблеми з використанням накопиченого фактичного матеріалу та з залученням необхідних теоретичних знань, аналіз методичного інструментарію, який використовується на підприємстві для обґрунтування відповідних стратегічних і тактичних

рішень. В ході дослідження рекомендовано опиратися на методологію SWOT-аналізу. На основі складеного переліку стратегічних альтернатив розвитку підприємства в результаті SWOT-аналізу і стратегічного аналізу з використанням вище перелічених матриць здійснюється генерація альтернативних глобальних стратегій розвитку підприємства.

На початку процесу генерації альтернативних стратегій необхідно виявити домінуючі конкурентні переваги підприємства. Для цього використовують результати аналізу внутрішнього середовища підприємства (*Перелік сильних і слабких сторін підприємства та Профіль полярностей*) і аналіз товарного портфелю підприємства (модель М. Портера, І. Ансоффа (матриця "Продукт-ринок"), модель «Частка ринку – зростання ринку» (матриця «Бостон Консалтинг Груп») та модель «Мак-Кінзі»).

- опис, характеристику маркетингової діяльності підприємства щодо обраного досліджуваного напрямку, дослідження її ефективності та прогнозування.

Аналіз обов'язково повинен бути пов'язаний з матеріалом, розкритим у попередньому розділі.

Усі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми мають супроводжуватися тлумаченням та висновками, які дозволяють визначити сутність досліджуваних процесів, що спостерігаються на підприємстві, їх особливості, тенденції, створити базу для виявлення невикористаних резервів. Якщо можливо, текст слід ілюструвати реальними документами (що наводяться в додатках), які обов'язково супроводжувати стислими коментарями.

Для виконання другого розділу здобувач має зібрати фактичні дані під час практичної підготовки. Джерелом інформації є планові і фактичні показники господарської діяльності, статистична та бухгалтерська звітність, накази, розпорядження, результати спостережень, опитувань і обстежень та інших методів збирання первинної інформації, які використовує здобувач під час практики. Особливе значення має правильне узагальнення накопиченого фактичного матеріалу, групування та обробка даних, на основі яких проводиться кваліфікований аналіз, обґрунтовуються пропозиції.

З метою підтримки набутих навичок роботи на ЕОМ кожен здобувач у магістерській кваліфікаційній роботі повинен показати вміння використовувати інформаційні технології та спеціальне прикладне програмне забезпечення (MS Excel, MS Access, SPSS Statistica тощо).

Не можна обмежитися використанням стандартної програми для аналізу динаміки основних економічних та фінансових показників під час стислої характеристики об'єкта дослідження або використати тільки програму-редактор для друку і оформлення тексту та ілюстрацій. Потрібні використання адаптованої автором стандартної програми або розробка власної програми для спрощення трудомістких розрахунків у аналітичному чи рекомендаційному розділі.

Під час опису цього етапу роботи слід зазначити:

- поставлену задачу;
- програму, за якою вона буде вирішуватися;
- базу даних (бажано у додатку навести реальні документи, які є джерелами первинної інформації - баланс, інші форми звітності);
- формули розрахунку;
- блок-схему алгоритму розв'язання задачі;
- результат - у формі підсумкової таблиці, діаграм, графіків тощо;
- аналітичний опис результату.

Використання ЕОМ слід обов'язково зазначити у назві відповідного пункту змісту: «.....із застосуванням ЕОМ».

На основі вивчення, опрацювання та узагальнення аналітичних матеріалів здобувач повинен виявити вплив позитивних і негативних чинників, встановити причину недоліків, оцінити можливості об'єкту дослідження щодо удосконалення тих чи інших напрямів діяльності.

Обсяг другого розділу - у межах 30-35 % загального обсягу магістерської кваліфікаційної роботи.

Цей розділ кваліфікаційної роботи завершується написанням «Висновків за розділом 2» обсягом до 1 сторінки

Це дає змогу перейти в наступному розділі до формування рекомендацій.

Третій (інноваційно-рекомендаційний) розділ (3-4 параграфи). Його завданням є розробка конкретних рекомендацій, пропозицій, моделей управління параметрами розвитку, діяльності організації на базі основних теоретичних положень, методичних підходів, методичного інструментарію, що викладені у першому розділі, а також висновків проведеного у другому розділі дослідження.

Назва розділу формулюється таким чином:

Удосконалення ... (об'єкт дослідження) на ... (база практики).

Шляхи удосконалення ... (об'єкт дослідження) на ... (база практики).

У ньому необхідно, на основі проведеного аналізу маркетингової діяльності, розробити пропозиції з удосконалення методів (способів, прийомів) розв'язання проблеми, дати оцінку ефективності застосування цих пропозицій, розробити напрямки подальшого удосконалення і розвитку маркетингової діяльності підприємства.

Необхідно звернути увагу, що система запропонованих заходів (рекомендацій) логічно впливає з теоретичної та попередніх параграфів аналітичної частин і спрямована на подолання суперечностей між реальним і бажаним станами об'єкта дослідження з урахуванням індивідуальних завдань. Тобто конкретні заходи (пропозиції, рекомендації тощо), запропоновані здобувачем, повинні спрямовуватися на забезпечення показників економічного зростання.

Детальні пропозиції щодо вдосконалення діяльності організації мають відповідати напряму дослідження: кожна з розгорнутим обґрунтуванням, у зв'язку і як наслідок висновків з аналізу, який проведено у розділі 2, відштовхуючись від виявлених відхилень, проблем та недоліків. Запропоновані удосконалення та інновації мають містити розрахунково-кількісне (економічне) обґрунтування.

Пропозиції можуть бути найсміливіші, з найсучаснішого досвіду відомих фірм світу (здобувач демонструє свою освіченість та світогляд), але якщо ця пропозиція зараз нездійсненна для бази практики, необхідно обов'язково це пояснити (відсутність коштів, недосконалість законодавства, непідготовленість кадрів, інфляція, політична та економічна нестабільність тощо), тобто здобувач повинен демонструвати реалізм мислення та знання проблем реального об'єкта.

Структура цього розділу визначається не тільки особливостями теми кваліфікаційної роботи, але й специфікою конкретного підприємства. На основі проведеного аналізу обирається напрямок реорганізації маркетингової діяльності і методи вирішення цієї задачі. Повинні бути внесені раціональні корективи у діючу структуру і їх обґрунтування за допомогою ЕОМ, показана наукова новизна досліджень, практична цінність, висновки і рекомендації. Пропозиції слід ґрунтувати на результатах моделювання (прогнозування) маркетингової (виробничої, збутової) діяльності підприємства економіко-математичними методами.

Розділ складається з таких підрозділів:

Перший - опис напрямів вирішення проблеми, яка розглядається.

Другий - загальний опис інноваційних розробок, що пропонуються.

Третій - розрахунок ефективності пропозицій.

Четвертий - має вмещувати пропозиції автора щодо впровадження інноваційних методів та технологій в практику маркетингової діяльності підприємства.

Обсяг третього розділу орієнтовно 30-35 % загального обсягу магістерської кваліфікаційної роботи.

Цей розділ кваліфікаційної роботи завершується написанням «Висновків за розділом 3» обсягом до 1 сторінки

Висновки до розділів повинні містити:

- коротку сутність аналізу (мета, умови тощо);

- коротку характеристику отриманого результату з цифрами і фактами;
- характеристику новизни отриманого результату;
- аналіз відповідності даних, передбачених теорією, з даними практики;
- практичну цінність отриманого результату.

Висновки, що наводяться наприкінці кваліфікаційної роботи, є стислим викладенням підсумків проведеного дослідження. Саме тут коротко наводяться найбільш важливі теоретичні положення, які містять формулювання розв'язаного проблемного питання, оцінку результатів дослідження з точки зору відповідності меті роботи та поставленим у вступі завданням, пропозиції щодо удосконалення досліджуваного напрямку діяльності організації, які було обґрунтовано у третьому розділі. Висновки повинні бути покладені в основу доповіді при захисті кваліфікаційної роботи перед ЕК. Слід звернути увагу, що у висновках не можуть з'явитися пропозиції, які не було розглянуто у розділах. Основна вимога до заключної частини – не повторювати змісту вступу, основної частини роботи і висновків, зроблених по розділах.

Обсяг висновків – 3-4 сторінки.

Після висновків слідує *список використаних джерел* – одна із суттєвих частин кваліфікаційної роботи, що відтворює самостійну творчу роботу здобувача. Список використаних джерел вимагає розміщення усіх використаних джерел інформації у порядку появи посилань у тексті або в алфавітному порядку.

Список використаних джерел повинен містити **40-50** найменувань. Здобувач зобов'язаний посилатися на ті джерела, з яких в магістерській кваліфікаційній роботі використано матеріали, окремі результати, ідеї чи висновки для формування власних проблем, задач, питань. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність цитування певних наукових робіт, повідомляють необхідну інформацію про них, допомагають з'ясувати їх зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на видання за останні 3 – 5 років. Джерела вказуються тією мовою, якою вони видані.

Не слід включати до бібліографічного списку праці, на які немає посилання у тексті кваліфікаційної роботи і вони фактично не були використані.

Якщо здобувач захищає магістерську кваліфікаційну роботу іноземною мовою, то список має містити не менше 55% джерел на іноземній мові (від їх загальної кількості).

Допоміжні або додаткові матеріали, які переобтяжують текст основної частини кваліфікаційної роботи, але необхідні для повноти її сприйняття, доцільно винести у *додатки*. Їх розміщують після списку використаних джерел. Крім того, у додатки доцільно включати допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття роботи:

- реальні документи підприємства
- рекламні матеріали
- таблиці допоміжних цифрових даних (наводяться в додатках, якщо за обсягом перебільшують одну сторінку)
- інструкції, методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач на ЕОМ, що розроблені в процесі виконання кваліфікаційної роботи
- ілюстрації допоміжного характеру.

Текст роботи повинен бути написаний літературною мовою, з використанням загальноприйнятої економічної термінології. Речення необхідно формулювати чітко, стисло і не допускати різних тлумачень.

Мова магістерської кваліфікаційної роботи - державна, стиль - науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, послідовність — логічна.

Виклад матеріалу повинен вестися від першої особи множини, наприклад: “приймаємо”, “знаходимо”. В тексті роботи повинні застосовуватися наукові терміни, позначення, визначення, встановлені відповідними стандартами та термінологічними словниками, а при їх відсутності – загальноприйняті в науковій літературі.

Процес літературного оформлення роботи передбачає знання і дотримання певних вимог, а саме:

- чіткість, зрозумілість, систематизація і послідовність викладу матеріалу;
- доцільність поділу тексту на абзаци: кожен абзац містить самостійну думку, виражену одним чи кількома реченнями; абзац починається з нового рядка, з великої літери;
- відсутність повторів, закінченість думки, скорочення занадто довгих, ускладнених речень, заміна їх простими;
- уникнення необґрунтованих пропозицій та висновків;
- дотримання єдиних умовних позначень і скорочень слів, які відповідали б загальноприйнятим нормам.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Матеріали кваліфікаційної роботи слід подати у такій послідовності:

- титульний лист (зразок подано у додатку Д);
- бланк календарного плану виконання кваліфікаційної роботи (див. додаток В);
- відгук керівника (додаток Е);
- зміст;
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за наявності).

Кваліфікаційна робота має бути надрукована за допомогою текстового редактора на одному боці сторінок стандартного білого паперу формату А4 (210x297 мм); шрифт – Times New Roman; кегль – 14; міжрядковий інтервал – 1,5 (до тридцяти рядків на сторінці); з дотриманням розмірів берегів: верхнє, нижнє - 20 мм, з лівого боку – 30 мм, з правого боку – 15 мм; абзац – 1,25мм. Друк повинен бути чітким, чорного кольору, середньої жирності.

Завершену і оформлену належним чином кваліфікаційну роботу здобувач підписує на бланку календарного плану виконання роботи та на останній сторінці загальних висновків.

Робота починається з титульного аркуша, який виконується за типовим зразком, встановленим закладом вищої освіти. Титульна сторінка містить найменування закладу вищої освіти, прізвище, ім'я та по-батькові й інші відомості про автора, тему наукової роботи з посиланням на об'єкт дослідження, прізвище, вчене звання (посаду) наукового керівника; місто і рік. Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи див. у додатку Д.

Титульний аркуш, календарний план, відгук керівника, зміст, перелік скорочень, умовних позначень, термінів – не нумеруються, але їх включають до загальної нумерації сторінок дипломної роботи.

Зміст містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів та параграфів роботи. Зміст має включати усі заголовки, які є в роботі, починаючи з вступу і закінчуючи додатками. Назви розділів і параграфів у змісті і тексті мають бути тотожними.

Заголовки структурних частин роботи “ЗМІСТ”, “ВСТУП”, “РОЗДІЛ”, “ВИСНОВКИ”, “СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ”, “ДОДАТКИ” друкуються великими літерами по центру сторінки. Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу.

Вступ, назви розділів, висновки і список використаних джерел починаються з нової сторінки, а назви підрозділів - відразу після закінчення попереднього. Не можна вміщувати заголовок внизу однієї сторінки, а текст починати з іншої. Переноси слів в заголовках на допускаються. Крапка в кінці заголовка не ставиться. Якщо заголовок складається з двох речень, їх відокремлюють крапкою.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом має дорівнювати 2 інтервалам основного тексту.

До загального обсягу магістерської кваліфікаційної роботи не входять додатки. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають суцільній нумерації.

Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою магістерської кваліфікаційної роботи є титульний лист, який включається до загальної нумерації сторінок, але на якій номер сторінки не ставиться. Нумерація сторінок (без крапки після неї) проставляється в правому куті верхнього поля, починаючи зі вступу.

ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, ДОДАТКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, не нумерують як розділи. Номер розділу ставиться після слова "РОЗДІЛ", після номера крапку не ставлять, далі з нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу, використовуючи номер розділу і порядковий номер підрозділу, між якими ставиться крапка наприклад: "1.3" (третій підрозділ першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Графічний матеріал

Графічний матеріал – рисунки, схеми, діаграми, графіки, які застосовують для встановлення властивостей або характеристик об'єкту, а також для кращого розуміння тексту роботи.

Зміст ілюстрацій має доповнювати текст роботи, поглиблювати розкриття суті явища, наочно ілюструвати думки автора, і тому в тексті на кожному з них повинно бути посилання з коментарем.

Ілюстрації (схеми, графіки тощо) слід подавати в роботі безпосередньо після тексту, де їх згадано вперше, або на наступній сторінці. Якщо вони містяться на окремих сторінках роботи, то їх включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстративні матеріали, розміри яких є більші за формат А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або в додатках. Ілюстрації повинні бути розміщені так, щоб їх було зручно розглядати без повороту роботи чи з поворотом за годинниковою стрілкою.

На графіках, які містять дослідні криві, слід показувати точки, які безпосередньо одержали з дослідів. Якщо на графік наноситься сітка, то стрілки на координатних осях не зображаються. Якщо сітки немає, то вісь закінчується стрілками. На осях повинні бути зроблені підписи чи позначення величин, за якими вони викладені. Якщо на осях є поділки, то необхідно вказати одиниці величин. Всі ілюстрації однакового характеру (наприклад, всі розрахункові схеми, діаграми тощо) слід оформлювати за одним зразком.

Приклад побудови графіка та його оформлення поданий на рис. 1.

Ілюстрації позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій у додатках. Номер ілюстрації має складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка наприклад: Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ілюстрацією по центру. Ілюстрації при необхідності можуть мати найменування та пояснюючі дані (наприклад, розшифровку позицій на рисунку та ін.).

Після кожної ілюстрації обов'язково наводиться посилання на першоджерело, яке друкується у квадратних дужках з абзацного відступу (шрифт – Times New Roman, розмір – 12 пт). Посилання відділяється від подальшого тексту одним вільним рядком.

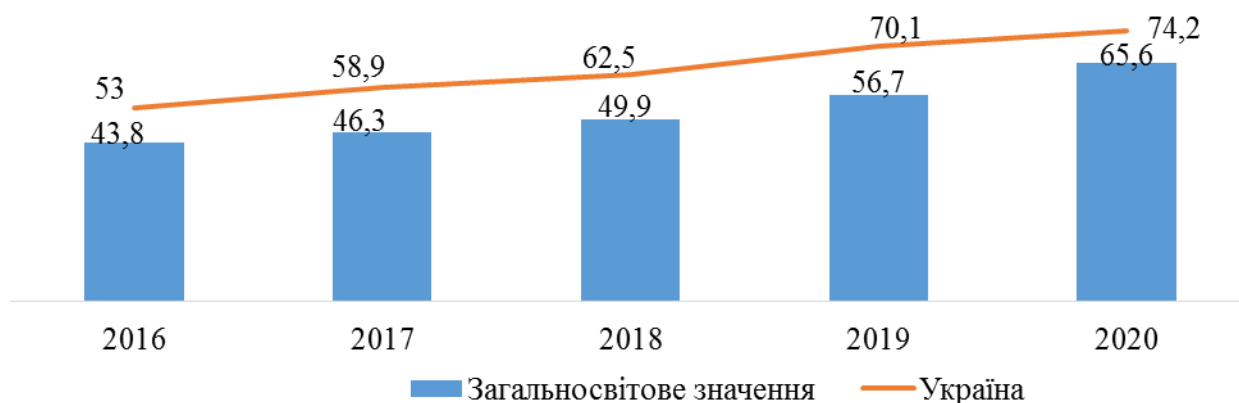

Рис.1.2. Динаміка частки користувачів мережі Інтернет у 2016-2020 р.р., %
Джерело: побудовано автором за даними [5, с.22; 7, с.31]

Рис.1. Зразок оформлення рисунків

При першому посиланні на рисунок вказують його повний номер (наприклад, рис.1.2), при повторному посиланні додають «див.» (наприклад, див. рис. 1.2).

Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Слово “Таблиця” та її назву починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Заголовки граф треба починати з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків має бути не менше 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті так, щоб її можна було читати без повороту роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під другою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, в другому випадку – боковик.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами “Те саме”, а далі – лапками. Ставити лапки замість повторюваних цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів не слід. Якщо цифрові або інші дані в певному рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком тих, що розміщені в додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті розміщують напис "Таблиця" із зазначенням її номера, який складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка наприклад: Таблиця 2.3 (третя таблиця другого розділу); нижче, по центру сторінки, розміщується назва таблиці.

У разі перенесення таблиці на іншу сторінку над подальшими частинами пишеться, наприклад: Продовження табл.2.3.

У таблицях слід обов'язково зазначити одиницю виміру. Якщо всі одиниці виміру є однакові для всіх показників таблиці, вони наводяться у заголовку. Одиниці виміру мають наводитись у відповідності до стандартів. Числові величини у таблиці повинні мати однакову кількість десяткових знаків.

Після кожної таблиці обов'язково наводиться посилання на першоджерело, яке друкується у квадратних дужках з абзацного відступу (шрифт – Times New Roman, розмір – 12 пт). Якщо таблиця чи рисунок запозичені безпосередньо з першоджерела, в такому разі під таблицею (або рисунком) має бути зазначено джерело цитування.

Якщо в роботі автор наводить власні висновки або розрахунки, які базуються на матеріалах досліджуваного підприємства, в такому випадку надпис матиме наступний вигляд: «Джерело: розраховано / складено / побудовано автором за даними підприємства».

Посилання відділяється від подальшого тексту одним вільним рядком.

Зразок оформлення наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Зразок оформлення таблиці

Таблиця 2.3

Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, в Україні в 2016–2020 рр., тис. осіб

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Загальна кількість обслугованих туристів, у т. ч.:	2549,6	2806,4	4557,4	6132,1	2360,3
в'їзних (іноземних) туристів	35,1	39,6	75,9	86,8	12,0
виїзних туристів	2061,0	2289,9	4024,7	5524,9	2125,7
внутрішніх туристів	453,6	4761,0	456,8	520,4	222,6

Джерело: побудовано автором за даними [16, с.3; 17]

У разі необхідності пояснення змісту тексту, таблиці або ілюстрації в роботі використовують примітки. Примітка розташовується безпосередньо після тексту, таблиці, ілюстрації, яких вони стосуються. Одну примітку не нумерують. Слово “Примітка” друкують з великої літери з абзацного відступу, не підкреслюють, після слова “примітка” ставлять крапку і з великої літери в тому ж рядку подають текст примітки.

Приклад

Примітка.

Декілька приміток нумерують послідовно арабськими цифрами з крапкою. Після слова “Примітка” ставлять двокрапку і з нового рядка з абзацу після номера примітки з великою літери подають текст примітки.

Приклад

Примітка:

1. _____
2. _____

Формули

Формули в кваліфікаційній роботі нумеруються в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого берега сторінки на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Словесний текст математичного опису чи технічного розрахунку повинен бути точним і утворювати одне ціле з формулами. Формула не може стояти після крапки, яка стоїть у кінці попереднього тексту. Формула вирівнюється по ширині сторінки, її номер вирівнюється по правому краю.

Всі символи і числові коефіцієнти у формулі повинні бути розшифровані. Їх розшифровують, якщо вони не були обумовлені раніше, безпосередньо під формулою; як

правило, у тій же послідовності, в якій вони подані у формулі. Перший рядок розшифровки починають словом «де» без двокрапки після нього, значення кожного нового символу і числового коефіцієнта пишуть з нового рядка, наприклад:

$$E = k f - c, \quad (3.1)$$

де E – прибутковість рекламних витрат;

k – грошове вираження однієї одиниці рекламної ефективності;

f – показник рекламної ефективності (наприклад, кількість охоплених рекламою споживачів);

c – вартість реклами.

Перед формулою і після формули необхідно залишити один рядок 1,5 міжрядкового інтервалу (1 Enter).

Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (-), множення (x) і ділення (:).

Посилання

У тексті роботи треба давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати, які наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розробляються проблеми, завдання, питання, дослідження. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають потрібну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати зміст, мову тексту, обсяг.

Посилання в тексті на джерела надають у квадратних дужках із зазначенням джерела та сторінки (крім газетних статей і випадків, коли посилаються на джерело в цілому). Перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга цифра – номеру сторінки. Наприклад, [32, с. 85].

Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення може спотворити зміст, викладений автором. У теоретичній частині на одній сторінці тексту можна наводити 2-3 цитати різних авторів.

Загальні вимоги до цитування такі:

1) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в граматичній формі, в якій він поданий в джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

2) цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні авторського тексту позначається трьома крапками, які можуть ставитися на початку, всередині та в кінці цитати;

3) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

4) при непрямому цитуванні (переказ, виклад думок інших авторів своїми словами) слід бути максимально точним щодо думок автора, коректним в оцінюванні його результатів і робити відповідні посилання на джерела;

5) цитування повинно бути оптимальним, враховуючи, що надмірне цитування створює враження компілятивності, а недостатнє – знижує наукову цінність викладеного матеріалу.

Рекомендується робити посилання на останні видання авторів, публікації, з яких запозичені матеріали або окремі результати. На більш ранні видання можна посилатися у тих випадках, коли праці, в яких міститься необхідний матеріал, не перевидавалися.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, в посиланні треба точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке посилаються.

Посилання в тексті роботи на джерела слід подавати порядковими номерами, указуючи сторінки, наприклад: [1, с. 39].

Посилання на ілюстрації в роботі вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: рис. 1.2.

Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад: у формулі (2.1).

На всі таблиці роботи мають бути посилання в тексті, при цьому слова “таблиця” в тексті пишуть скорочено, наприклад: у табл. 1.2.

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово “дивись”, наприклад: див. табл.1.3.

Список використаних джерел

Список використаних джерел - обов'язковий елемент довідкового апарату магістерської кваліфікаційної роботи.

При складанні списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)..

Список формують: або за прізвищами авторів в алфавітному порядку (за першою літерою назви твору) або за порядком посилання на джерела у тексті (література іноземними мовами наводиться в кінці списку).

Праці авторів з однаковими прізвищами подають у списку за їх ініціалами в алфавітному порядку, одного автора – за першою літерою назви його праці. Прізвища авторів наводять у послідовності їх подання у виданні та розділяють комами. Праці чотирьох і більше авторів подають за прізвищем першого з них, додаючи «та ін.».

Якщо у магістерській кваліфікаційній роботі використано *праці, які розповсюджено на правах рукопису* (кандидатські, докторські дисертації, автореферати дисертацій), то при бібліографічному описі використовують інформацію, подану на титульному аркуші.

Журнальні статті описують за схемою: прізвище автора (авторів), назва статті, зона відповідальності, назва журналу, рік видання, номер журналу, сторінки, на яких надрукована стаття.

Газетні статті описуються за схемою: прізвище автора (авторів), назва статті, зона відповідальності, назва газети, рік видання, число і місяць, сторінки, на яких надрукована стаття.

Статті, опубліковані в наукових збірниках, описують за схемою: автор, назва статті, назва збірника, дані про наукового редактора, місце видання, видавництво, рік видання, сторінки.

У списку можуть бути наведені публікації з мережі Інтернет. *Відповідно до стандарту ISO 690-2 бібліографічний опис таких джерел передбачає запис джерела (відповідно до вимог бібліографічного опису книги, статей періодичних видань), після якого у квадратних дужках зазначають слово Цит., дату відвідання сторінки в Інтернеті та зазначають: Доступний з: і в < > URL адресу сторінки.*

Список використаних у магістерській кваліфікаційній роботі джерел повинен бути чітким і виразним у оформленні. Культура списку визначається не тільки повнотою добору, включених до нього документів, але і раціональністю побудови, наявністю і формою зв'язку з текстом, повнотою і достовірністю бібліографічних відомостей, дотриманням вимог стандартів та інших нормативних і методичних документів.

Бібліографічний список розміщують після висновків.

Заголовки бібліографічного списку до роботи відповідають стандартній рубриці: «Список використаних джерел». Правила оформлення списку подані у додатку Ж.

Додатки

Додатки до кваліфікаційної роботи мають містити інформаційні матеріали, що становлять базу аналітичних досліджень згідно з обраною темою. Крім того, у додатки доцільно включати допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприяння роботи:

Додатки оформлюються як продовження роботи і розміщуються в порядку посилань у тексті роботи.

Кожен Додаток має заголовок, надрукований малими літерами з першої великої літери симетрично до тексту сторінки.

Після списку літератури повинен бути титульний лист для додатків, із зазначенням одного слова «ДОДАТКИ», розташованого по середині сторінки та виділеного жирним шрифтом. Сторінка цього листа вноситься в зміст, як сторінка з якої починаються додатки. Додатки повинні мати наскрізну нумерацію сторінок. Кожен додаток починається з нової сторінки.

У крайньому правому куті рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово "Додаток" і поряд - велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами українського алфавіту, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т. д. Єдиний додаток позначається як додаток А.

Додатки не мають обмежень за обсягом.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: "А.2" - другий розділ додатка А; "В.3.1" - перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці і формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 - другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А. 1) - перша формула додатка А.

Оформлення таблиць та рисунків в додатках аналогічне оформленню в основному тексті роботи.

ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

До публічного захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі, які виконали навчальний план, успішно пройшли попередній захист кваліфікаційної роботи.

Попередній захист проводиться кафедрою маркетингу та туризму (як випусковою) за місяць до дати захисту з метою визначення якості та ступеня готовності здобувачів.

Попередній захист проводиться з обов'язковою презентацією здобувачами основних положень дослідження, обговоренням поточної перевірки на дотримання академічної доброчесності.

Результати попереднього захисту є підставою для прийняття на засіданні кафедри рішення про допуск здобувачів до захисту. Витяг з протоколу засідання кафедри з обґрунтуванням цього рішення подається до Навчально-наукового інституту управління, де формується проєкт наказу на допуск до підсумкової атестації. Допуск здобувачів до захисту кваліфікаційної роботи здійснюється за наказом ректора.

Кваліфікаційна робота обов'язково підлягає перевірці на плагіат за допомогою спеціалізованих сервісів відповідно до «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти МДУ».

Процес підготовки кваліфікаційної роботи систематично контролює науковий керівник, виконання завдань кваліфікаційної роботи заслуховуються на засіданні кафедри (1 раз на семестр).

Оформлена кваліфікаційна робота подається здобувачем науковому керівникові для

одержання письмового відзиву, в якому науковий керівник оцінює якість виконання самої роботи, працю здобувача над нею і робить висновок про можливість допуску роботи до захисту перед Екзаменаційною комісією (ЕК).

Науковий керівник перевіряє на відповідність встановленим вимогам оформлення кваліфікаційної роботи, здійснює поточні та остаточні перевірки на дотримання академічної доброчесності відповідно до «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти МДУ» та надає відгук.

Основний зміст відгуку керівника повинен відображати оцінку самої роботи, а також діяльність здобувача в процесі її виконання.

Керівник повинен викласти свої думки щодо таких питань:

- відповідність змісту роботи завданню, логічна послідовність викладу думок та повнота розкриття теми;
- характеристика та оцінка якості виконання розділів роботи, використання випускником останніх досягнень науки та глибина економічних розрахунків, обґрунтувань і доведень, поданих в роботі рішень;
- перелік позитивних якостей роботи та її основних недоліків;
- повнота використання літератури та фактичного матеріалу, відповідність посилань у тексті роботи до літературних джерел;
- якість оформлення магістерської кваліфікаційної роботи;
- актуальність, реальність, практична і наукова цінність роботи, можливість використання її результатів;
- ступінь самостійності й активності виконання роботи, вміння користуватися літературою;
- дотримання академічної доброчесності;
- висновок про можливість захисту роботи перед ЕК та її оцінка;
- використання ЕОМ при виконанні роботи.

Відгук складається науковим керівником в одному примірнику

Типовий бланк відгуку див. у додатку Е.

Здобувач може додати до роботи довідку (акт) **про впровадження результатів дослідження** від підприємства, яке слугувало об'єктом дослідження, завірену печаткою. Цей документ має свідчити про достовірність наведеної в роботі інформації, правдивість фактичних даних. Бажано, щоб у ньому були підтверджена практична значущість аналітичного розділу та можливості і перспективи впровадження запропонованих рекомендацій. Типовий бланк довідки про впровадження розміщений у додатку З.

Кваліфікаційна робота обов'язково повинна мати рецензію. Рецензія повинна бути завірена в установленому порядку.

Зовнішніми рецензентами можуть бути провідні спеціалісти, які працюють на підприємствах, у наукових установах, професори або доценти інших закладів вищої освіти.

Рецензія зовнішнього рецензента надається у письмовому виді та містить такі складові:

- висновки щодо актуальності обраної теми, наукової новизни, практичної значущості висновків і рекомендацій кваліфікаційної роботи;
- характеристику повноти виконання завдання (розкриття теми роботи, відповідність її змісту завданню);
- висновки щодо використання в роботі сучасних методів дослідження, методичних підходів до удосконалення діяльності підприємства згідно з напрямом теми кваліфікаційної роботи;
- оцінку конкретних пропозицій, рекомендацій щодо удосконалення діяльності, підвищення її ефективності;
- загальну оцінку якості кваліфікаційної роботи (оформлення, стиль і грамотність викладення тощо);

- інші питання на розсуд рецензента
- висновок рецензента про відповідність якості виконаної бакалаврської кваліфікаційної роботи вимогам, що висуваються до таких робіт, про можливість допущення її до захисту та рекомендовану оцінку за 5-бальною шкалою: „відмінно”, „добре”, „задовільно”, „незадовільно”.

Рецензент має підписатися із зазначенням свого прізвища, ім'я та по-батькові, місця роботи, посади, яку обіймає, і завірити свій підпис у відділі кадрів або канцелярії з основного місця роботи. Типовий бланк зовнішньої рецензії розміщений у додатку К.

Рецензія надсилається здобувачем разом з іншими супровідними документами.

Кваліфікаційна робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, виконана без дотримання затвердженого плану, містить ознаки плагіату, не має відгуку або рецензії, до захисту не допускається.

Негативний письмовий відгук наукового керівника або негативна рецензія щодо змісту кваліфікаційної роботи та отриманих результатів дослідження не є підставою недопущення до захисту.

Належним чином оформлена кваліфікаційна робота (разом із відгуком та рецензією) реєструється на кафедрі (термін її подання на кафедру – не менше 10 днів до моменту захисту).

Здобувач не має права вносити зміни у кваліфікаційну роботу після її реєстрації. Титульна сторінка представленої роботи містить підписи: здобувача, наукового керівника, наукового консультанта (за потреби).

Захист роботи відбувається за графіком роботи Екзаменаційної комісії. Черговість захисту встановлюється випусковою кафедрою і своєчасно повідомляється здобувачам.

Слід звернути увагу, що недостатня підготовка і невміла доповідь можуть викликати зниження оцінки, а тому підготовці до захисту здобувач та його керівник повинні надати важливого значення. Підготовка здобувача до захисту складається з таких моментів:

- підготовка тез доповіді на засідання ЕК;
- підготовка наочних матеріалів (у вигляді презентації на 10-12 слайдів) для ілюстрації, найважливіших положень доповіді.

Для доповіді на засіданні ЕК випускнику виділяється не більше 10 хвилин, протягом яких доповідач повинен розповісти про найважливіші положення своєї роботи та зробити відповідні висновки.

Головну увагу в доповіді (не менше ніж 70% часу) відводиться аналітичній та рекомендаційній частинам, висновкам і рекомендаціям, сформульованим за результатами дослідження.

Можна рекомендувати орієнтовано таку структуру доповіді:

- вступ, тема кваліфікаційної роботи, обґрунтування її вибору та актуальність;
- коротка характеристика роботи і перелік її структурних частин;
- викладення аналітичної та рекомендаційної частин роботи;
- висновки і пропозиції.

Відповідно до розподілу часу складаються тези, конспект доповіді. Наявність тез гарантує якість і чіткість виступу. Читати тези під час захисту не рекомендується: текст потрібен тільки для підготовки до виступу. Дозволяється зачитати лише висновки і пропозиції.

Виступ повинен бути чітким і лаконічним, не слід відступати від раніше побудованої схеми відповіді.

Закінчивши виступ, необхідно уважно вислухати запитання та зауваження членів ЕК та надати вичерпні відповіді.

Захист бакалаврських кваліфікаційних робіт проходить на публічному засіданні ЕК.

Процедура захисту включає:

- доповідь здобувача вищої освіти про зміст роботи (до 10 хвилин);
- запитання до автора роботи;

- виступ рецензента або оголошення рецензії (у разі відсутності рецензента);
- відповіді здобувача на зауваження рецензента.

Під час захисту магістерської кваліфікаційної роботи, члени ЕК, присутні на захисті викладачі, фахівці можуть ставити здобувачеві запитання за змістом роботи. Відповіді мають бути конкретними, аргументованими і короткими.

Підсумкову, диференційовану за системою ECTS оцінку кваліфікаційної роботи визначає ЕК. Її рішення є остаточним і оскарженню не підлягає.

При оцінюванні захисту кваліфікаційної роботи ЕК бере до уваги такі показники:

- якість кваліфікаційної роботи загалом (творчий характер, вміння автора аналізувати теоретичний матеріал, обґрунтованість сформульованих практичних рекомендацій);
- самостійність у розробці проблеми;
- якість оформлення кваліфікаційної роботи (науковий стиль викладу, грамотність, бібліографія);
- рівень виступу здобувача (чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, вміння зробити правильні висновки, культура мовлення);
- відгук керівника і оцінку роботи рецензентом.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
74-81	C	
64-73	D	Задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного захисту з доопрацюванням цієї ж теми
1-34	F	незадовільно з опрацюванням нової теми

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання результатів захисту кваліфікаційних відбувається за такими загальними критеріями:

№ п/п	Розділ роботи	Критерії оцінювання	Оцінка у балах
1	2	3	4
	Виконання першого розділу	Матеріал розділу відповідає змісту, глибоко досліджено теоретичний матеріал, який викладено послідовно і логічно. На основі дослідження теоретичного матеріалу зроблено відповідні висновки щодо предмету кваліфікаційної роботи. В роботі досліджено альтернативні теоретичні погляди, запропоновано авторське ставлення щодо проблематики яка досліджується, зроблено відповідні висновки. Розділ виконано з дотриманням вимог щодо написання та оформлення наукових робіт.	25
2	Виконання другого розділу	Аналітико-дослідницький розділ виконано з використанням широкого кола методів статистичного аналізу та окремих методів економіко-математичного моделювання. Для аналізу використано статистичну інформацію, що характеризує сучасний стан розвитку процесів та явищ, які досліджуються. Розділ виконано з дотриманням вимог щодо написання та оформлення наукових робіт.	25
3	Виконання третього розділу	Запропоновано шляхи вирішення проблем, які були виявлені в результаті проведеного аналізу у попередньому розділі. Пропозиції та рекомендації, викладені у інноваційно-рекомендаційному розділі, мають підтверджуватися відповідними розрахунками. Всі запропоновані заходи систематизовано у вигляді узагальнюючих схем, таблиць. Зроблені висновки ґрунтовні та логічні. Розділ виконано з дотриманням вимог щодо написання та оформлення наукових робіт.	25
4	Захист кваліфікаційної роботи	Доповідь здобувача логічно побудована і відображає основні результати проведеного дослідження. Під час захисту кваліфікаційної роботи здобувач чітко, ґрунтовно та логічно відповів на поставлені запитання.	15
5	Наявність наукових публікацій	За результатами проведеного дослідження здобувач має хоча б одну наукову публікацію у відкритому друці.	10
	Загальна оцінка		100

Здобувачу, який не захищав кваліфікаційну роботу у визначений графіком термін з поважних, підтверджених документально причин, захист роботи може бути перенесений.

Після розгляду заяви ректором і прийняття позитивного рішення, готується проєкт наказу про захист кваліфікаційної роботи за індивідуальним графіком.

Здобувачі, не допущені до захисту кваліфікаційних робіт, як і ті, що отримали незадовільні оцінки, відраховуються з університету з отриманням академічної довідки і правом одноразового повторного захисту кваліфікаційної роботи (з наступного навчального року) протягом трьох років після відрахування з МДУ (у період роботи, згідно затвердженого графіку, Екзаменаційної комісії за відповідною освітньою програмою).

Після поновлення здобувача для захисту кваліфікаційної роботи, на першому засіданні кафедри приймається рішення, чи може він подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему.

Поновлення до складу здобувачів вищої освіти МДУ для повторного захисту кваліфікаційної роботи здійснюється відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної Комісії у Маріупольському державному університеті, Положення про переведення, поновлення та вступ на паралельне навчання та Положення про кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти в Маріупольському державному університеті.

ЛІТЕРАТУРА

1. ОПП «Маркетинг» підготовки магістра зі спеціальності 075 «Маркетинг» в Маріупольському державному університеті. Затверджено протоколом засідання Вченої ради МДУ від 28.04.2023 р. протокол № 8, введено в дію наказом від 28.04.2023 р. № 52.
2. Положення про академічну доброчесність у Маріупольському державному університеті. Затверджено протоколом Вченої ради МДУ від 28.10.2021 №5, введено в дію наказом МДУ 28.10.2021 №326.
3. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в кваліфікаційних роботах студентів Маріупольського державного університету (нова редакція). Затверджено протоколом засідання Вченої ради МДУ від 24.05.2017 № 13 (у редакції, затвердженій протоколом засідання Вченої ради МДУ від 25.11.2020 № 6), введено в дію наказом МДУ 30.11.2020 №302.
4. Положення про кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти в Маріупольському державному університеті. Затверджено протоколом Вченої ради МДУ від 24.02.21 № 8, введено в дію наказом МДУ від 25.02.2021 № 60.
5. Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті (нова редакція). Затверджено протоколом засідання Вченої ради МДУ від 23.12.2020 № 7, введено в дію наказом МДУ 28.12.2020 №326.
6. Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної Комісії у Маріупольському державному університеті. Затверджено протоколом Вченої ради МДУ від 25.03.2015 № 6 (у редакції, затвердженій протоколом Вченої ради МДУ від 23.06.2021 №12) введено в дію наказом МДУ 24.06.2021 № 211.
7. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 075 Маркетинг другого (магістерського) рівня, рівень освіти: Магістр. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 10.07.2019 р. № 960.

ДОДАТКИ

ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ЗА ОПП «МАРКЕТИНГ»

Орієнтовна тематика магістерських кваліфікаційних робіт

1. Формування та шляхи удосконалення комплексу маркетингу підприємства.
2. Удосконалення комплексу маркетингу підприємства.
3. Аналіз маркетингової діяльності підприємства та напрями підвищення її ефективності.
4. Удосконалення маркетингової діяльності підприємства.
5. Удосконалення діяльності підприємства на засадах маркетингової концепції.
6. Організація маркетингових досліджень як передумова ефективної діяльності підприємства на ринку.
7. Визначення цілей та розроблення методики маркетингових досліджень підприємства.
8. Управління маркетинговими дослідженням та оцінка ринкових можливостей підприємства.
9. Маркетингові дослідження при формуванні ринкової концепції діяльності підприємства на прикладі...
10. Ринок товарно - сировинних ресурсів: методи дослідження та формування.
11. Маркетингова політика підприємства та напрями підвищення його конкурентоспроможності.
12. Місткість ринку: дослідження та шляхи її збільшення.
13. Кон'юнктура ринку підприємства: проблеми її дослідження та формування.
14. Проблеми і напрями підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняного товаровиробника.
15. Методи підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства в умовах глобалізації
16. Маркетингова інформаційна система підприємства та шляхи її удосконалення.
17. Вдосконалення маркетингової діяльності за рахунок впровадження інформаційної системи управління маркетингом на підприємстві.
18. Удосконалення управління маркетинговою інформаційною системою на підприємстві.
19. Асортимент та номенклатура продукції на підприємстві: управління та розвиток.
20. Товарна інноваційна політика підприємства та напрямки підвищення конкурентоспроможності продукції.
21. Розробка маркетингових рішень щодо випуску нових товарів та управлінню асортиментом товарів та послуг підприємства.
22. Розробка ефективної товарно-інноваційної стратегії маркетингу.
23. Маркетингові рішення з розробки стратегії і тактики конкурентної боротьби шляхом удосконалення товарної політики підприємства
24. Управління якістю продукції на підприємстві.
25. Управління товарним асортиментом підприємства н засадах маркетингу
26. Розробка маркетингової товарної політики підприємства.
27. Управління товарним асортиментом підприємства на засадах маркетингу.
28. Маркетингове управління товарною політикою підприємства.
29. Оцінка і механізм впровадження сучасних систем управління якістю товарів на підприємстві.
30. Підвищення конкурентоспроможності продукції за рахунок впровадження системи управління якістю готових виробів на промисловому підприємстві.
31. Шляхи вдосконалення маркетингової цінової політики підприємства.
32. Формування маркетингового механізму ціноутворення на підприємстві.
33. Цінова політика в стратегічному розвитку підприємства.

34. Маркетингове управління ціноутворенням підприємства.
35. Проблеми удосконалення збутової політики підприємства.
36. Збільшення обсягів та швидкості збуту шляхом впровадження методів прогнозування попиту.
37. Управління збутом на підприємстві в умовах маркетингової орієнтації.
38. Політика сервісного обслуговування в системі збутової діяльності підприємства.
39. Маркетингова оцінка перспектив виходу на зовнішні ринки збуту підприємства....
40. Маркетингова політика розподілу на підприємстві та шляхи її вдосконалення.
41. Логістика в системі маркетингової діяльності підприємства.
42. Організація логістичного управління на підприємстві.
43. Логістичні методи управління збутовою діяльністю при реалізації товарів виробничого призначення.
44. Шляхи удосконалення маркетингової стратегії збуту підприємства.
45. Формування ефективних каналів розподілу продукції підприємства.
46. Формування каналів розподілу на зовнішньому ринку.
47. Маркетингове управління розподілом товарів підприємства.
48. Особливості управління мерчандайзингом на підприємстві...
49. Удосконалення комунікативної стратегії підприємства.
50. Удосконалення рекламної діяльності підприємства.
51. Управління рекламною діяльністю підприємства.
52. Вірусний маркетинг як ефективна форма реклами в просуванні товарів.
53. Формування програми лояльності для підприємства.
54. Аналіз брендинг-стратегії підприємства та її удосконалення.
55. Удосконалення управління брендом підприємства в системі електронних комунікацій
56. Управління комплексом маркетингових комунікацій сучасного підприємства.
57. Удосконалення системи маркетингових комунікацій підприємства шляхом інтенсифікації виставкової діяльності.
58. Оцінка системи маркетингових комунікацій та інструментів впливу на поведінку споживачів.
59. Удосконалення комплексу маркетингу підприємства шляхом моделювання поведінки споживачів
60. Дослідження сучасних методів бенчмаркінгу та розробка програми впровадження в практичну діяльність підприємства.
61. Оцінка ефективності Internet-маркетингу підприємства на ринку.
62. Цифрові технології маркетингу в діяльності підприємства.
63. Розробка концепції STP-маркетингу підприємства.
64. Аналіз соціального розвитку регіону та розробка рекомендацій з впровадження соціального маркетингу.
65. Маркетинг територій як інструмент підвищення інвестиційної привабливості територій.
66. Використання інноваційних маркетингових технологій в цілях підвищення інвестиційної привабливості регіону
67. Маркетинг консультаційних послуг: аналіз та розвиток ринку.
68. Аудит в системі стратегічного маркетингу.
69. Економічний та організаційний механізм управління інвестиційною діяльністю на засадах маркетингу.
70. Підвищення ефективності маркетингової політики промислового підприємства.
71. Управління маркетингом некомерційних підприємств.
72. Управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах маркетингової орієнтації.
73. Управління маркетинговою діяльністю підприємства з впровадженням CRM- системи.
74. Маркетинговий менеджмент як сучасна концепція управління підприємством.

75. Управління інноваційним потенціалом підприємства в умовах ринкової економіки.
76. Управління маркетинговою діяльністю підприємства та напрями її вдосконалення в умовах формування ринкової економіки.
77. Розробка ефективної маркетингової програми підприємства.
78. Розробка та реалізація маркетингової стратегії підприємства.
79. Стратегія виходу підприємства на зовнішній ринок.
80. Розробка та реалізація конкурентної стратегії підприємства на ринку послуг.
81. Удосконалення конкурентної стратегії підприємства на основі маркетингових досліджень.
82. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства на засадах маркетингової стратегії
83. Інноваційні стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємств.
84. Стратегічне управління маркетинговою діяльністю підприємства
85. Стратегічне планування маркетингової діяльності підприємства.
86. Розробка стратегії позиціонування підприємства на ринку.
87. Тема за вільним вибором здобувача, погоджена з керівником кваліфікаційної роботи

Завідувачу кафедри _____
(назва кафедри)
Маріупольського державного університету

(наук. ступінь, вчене звання, ПІБ зав. кафедри)
здобувача вищої освіти освітньо-
професійної програми

(назва освітньо-професійної програми)
_____ факультету
(назва факультету)
_____ курсу
(курс)
денної/заочної форми навчання

(ПІБ здобувача)

заява.

Прошу затвердити таку тему кваліфікаційної роботи:
« _____ » та призначити науковим
керівником д.е.н., професора (к.е.н., доцента) _____.

« ____ » _____ 20__ р.

Підпис

Візи:

- наукового керівника

- гаранта ОП

**МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА МАРКЕТИНГУ ТА ТУРИЗМУ**

Рівень вищої освіти _____
Шифр та назва спеціальності _____
Освітньо-професійна програма _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ підпис ПІБ завідувача
«__» _____ 202_ р.

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

керівник роботи _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом Маріупольського державного університету від «_»_20_р.№_

2. Строк подання здобувачем роботи _____

3. Вихідні дані до роботи (мета, об'єкт, предмет) _____

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити) _____

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

6. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ З/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Здобувач _____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Науковий керівник роботи _____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Приклад змісту кваліфікаційної роботи

Тема: «Управління збутовою діяльністю підприємства ЗМІСТ

ВСТУП.....
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗБУТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ МАРКЕТИНГОВОЇ ОРІЄНТАЦІЇ
1.1. Проблеми управління збутом у сучасній економіці
1.2. Дослідження практики управління збутом товарів на підприємстві
1.3. Основні форми та системи збуту товарів
Висновки за розділом 1.....
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
2.1. Загальна характеристика підприємства
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства.....
2.3. Аналіз маркетингової діяльності підприємства.....
Висновки за розділом 2.....
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО УПРАВЛІННЯ ЗБУТОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ
3.1. Формування основних напрямів збутової політики
3.2. Розробка рекомендацій щодо управління збутовою діяльністю підприємства на основі економіко-математичних методів
3.3. Оцінка ефективності запропонованих заходів
Висновки за розділом 3.....
ВИСНОВКИ
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ДОДАТКИ.....

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА МАРКЕТИНГУ ТА ТУРИЗМУ**

До захисту допустити:
Завідувач кафедри

_____ (підпис) _____ (ПІБ завідувача кафедри)
«__» _____ 20__ р.

«ТЕМА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ»

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«_____»

_____ (прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

Науковий керівник:

_____ (прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент:

_____ (прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи)

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
«__» _____ 20__ р.

Київ – 202_

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ВІДГУК
керівника на кваліфікаційну роботу**

здобувача _____

Тема кваліфікаційної роботи _____

Науковий керівник _____

Актуальність теми _____

Об'єкт дослідження _____

Характеристика теоретичного рівня, наявності самостійних розробок та практичної значимості роботи _____

Зауваження та недоліки _____

Загальний висновок керівника _____

Науковий керівник _____ « ____ » _____ 202_ р.

Кваліфікаційна робота переглянута.

Здобувач _____ допускається до захисту кваліфікаційної роботи в
Екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____

(ПІБ)

(підпис)

Правила оформлення списку використаних джерел
згідно ДСТУ 83022015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2021. 375 с.
Два автора	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2020 308 с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2019. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укراгропромпродуктивність, 2020. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2019. 172 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 2021. 124 с.
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир : Полісся, 2021. 648 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Фауна України. В 40 т. Т. 36. Інфузорії. Вып. 1. Сукторії (Ciliophora, Suctorea) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2019. 271 с.
За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2017. 360 с.
Автор і перекладач	Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с. Брігхем Є. В. Основы фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 2022. 998 с.
Частина видання	
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. Основи аграрного підприємництва / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2020. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2019. С. 103–108. Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. Кооперативні читання: 2016 рік : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2016. С. 87–91.
Статті	з Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку

продовжуючих та періодичних видань	<p>підприємництва в аграрній сфері. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка. 2019. Вип. 148. С. 31–34.</p> <p>Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. Агросвіт. 2016. № 6. С. 23–28.</p> <p>Акмеологічні засади публічного управління / Є. І. Ходаківський та ін. Вісник ЖНАЕУ. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58.</p> <p>Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271.</p>
Електронні ресурси	
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2016. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2021).
Законодавчі документи	<p>Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2021).</p> <p>Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2021).</p>
Періодичні видання	<p>Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. Ефективна економіка. 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvnaekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2021).</p> <p>Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician). 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2021).</p> <p>Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. Journal of Popular Culture. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x</p>
Сторінки з веб-сайтів	Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2021)
Інші документи	
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	<p>Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.</p> <p>Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. Урядовий кур'єр. 2017. 9 листоп.</p> <p>Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. Все про бухгалтерський облік. 2015. № 51. С. 21–42.</p> <p>Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних</p>

	наукових баз даних : наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. Вища школа. 2017. № 7. С. 106–107
Стандарти	<p>ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація). СОУ–05.01-37-385:2006.</p> <p>Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2016. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)</p>
Дисертації, автореферати дисертацій	<p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с.</p> <p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 03.00.16. Житомир, 2011. 40 с</p>

**ДОВІДКА ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ
РОБОТИ**

Назва підприємства

Завідувачу кафедри

(назва кафедри)

ПІБ

ДОВІДКА

Надана здобувачу _____

ПІБ

спеціальності _____

(назва спеціальності)

Проходив (ла) практику на підприємстві _____

Обрана тема кваліфікаційної роботи є актуальною для підприємства, тому можливе її використання в практичній діяльності.

Керівник підприємства _____

підпис, печатка

ПІБ

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Здобувача ОС «Магістр»

_____ (ПБ)

На тему _____

Актуальність теми _____

Самостійність розробки і пропозиції автора _____

Практична значимість роботи _____

Зауваження та недоліки _____

Загальний висновок _____

Рецензент _____
(ППП науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи,)

Підпис _____

«____» _____ р